

Høringsuttalelse til
HØRINGSNOTAT – ENDRINGER I UTELDNINGSLOVGIVNINGEN
(INNSTRAMINGER II)
DESEMBER 2015
Snr: 15/8555

**Ved Nora Sveaass, leder av Menneskerettighetsutvalget i Norsk
Psykologforening**

Det fremmes forslag til innstramninger i utlendingslovgivningen.

Følgende er noen få men viktige punkter i tilknytning til endringene som vi ber om at blir tatt til etterretning. Disse fremføres med grunnlag både i et helsemessig og et menneskerettslig perspektiv.

1. *Forslaget om å redusere mulighetene for varig eller lengevarende opphold for flyktninger.* Mennesker som flykter og som søker beskyttelse gjør dette av grunner som knytter seg til store opplevde endringer i livet, der for eksempel eget lokalsamfunn er blitt ødelagt, personer har levet lenge uten de mest nødvendige livsbetingelser, deres helse er ofte alvorlig forverret som følge av dette og de fleste vil ha erfart direkte overgrep enten i form av krigshandling, omfattende seksuelle overgrep, noe det kommer rapporter om hver eneste dag eller liknede og truende erfaringer. Mange har vært arrestert og torturert, mange har vært truet i lengre tid, vært nær ved å dø og mange sett sine nærmeste eller andre mennesker bli drept uten å kunne gjøre noe. Vi vet både fra forskning og klinisk virksomhet at noen av de viktigste og mest grunnleggende forutsetninger for å kunne drive helsehjelp, og rehabilitering av mennesker utsatt for alvorlige menneskerettighetsbrudd er tid, trygghet og stabilitet i tillegg selvsagt til faglig helsemessig kompetanse og tilgjengelige tjenester. Norge har et ansvar også som del av sine internasjonale forpliktelser, bl.a. under FNs tortur konvensjon art. 14, om å yte rehabilitering til personer utsatt for tortur og annen umenneskelig behandling eller straff. Det finnes ingen behandlingsmessige snarveier til dette og det ikke å ha mulighet for å være trygg, det vil si vite at en selv og familien kan bli utover en kort varig periode, vil være meget ødeleggende for muligheter til behandling. Mennesker har grunnleggende trygghet og behov for et rimelig godt tidsperspektiv i livet, som forutsetninger for god funksjon. Dette gjelder alle. Men dette blir desto tydeligere når det dreier seg om mennesker som har vært utsatt for de mest brutale erfaringer og menneskerettighetsbrudd og pr definisjon befunnet seg i situasjoner der ingen beskyttelse var mulig. For folk med slike erfaringer er beskyttelse ikke bare fravær av fysiske overgrep men det

er muligheten for å etablere en form for psykologisk ro og helse for seg og sin familie. Når vi i tillegg vet at det for mange vil ta lang tid å komme til behandling, noe som i seg selv er uheldig (nylig undersøkelse antydte 11 år mellom ankomst og tilgang på behandling for menesker utsatt for alvorlige traumer) sier det seg selv at kortvarige opphold er en umulighet.

2. *Midlertidig oppholdstillatelse for mindreårige og uledsagete flyktninger* gjør det svært mye vanskeligere for unge mennesker som har vært utsatt for forhold som har truet deres situasjon som barn og unge, å utvikle seg maksimalt. Det å leve på «lånt» tid - vil gjøre at fokus i viktige ungdomsår blir bekymringen for hva som vil skje på 18 års dagen, og mindre fokus på utdanning, muligheter og sikring av egen utvikling. Det strider både mot barn og unges rettigheter til god utvikling samtidig som det er på tvers av faglige erfaringer og råd på dette feltet.
3. *Familiegjenforening*. I flere år har det eksistert en styrket forståelse av flyktningers behov for familie og familiegjenforening. Nå går denne utviklingen en annen vei og det foreslås innført underholds krav og krav om fire års arbeid eller utdanning før familiegjenforening kan finne sted. Dette er meget beklagelig og vil ramme mange flyktninger. Personer i denne situasjonen har stort behov for kontakt med støttende og omsorgsgivende personer. Vi vet fra alt arbeid med belastninger og kriser, forskningsmessig så vel som klinisk arbeid, at mennesker i utsatte og belastende situasjoner trenger å ha sine nærmeste rundt seg - det er de sosiale støttende relasjonene som anses som mest påkrevet og ønskelig i slike situasjoner. Sml alle tiltak som gjøres i eget land for å mobilisere nettverk i kritiske situasjoner. Det at mennesker som har flyktet også ofte er kommet bort fra sine egne og i mange tilfeller erfarer at de er forsvunnet er viktig å ha in mente her. Det ikke å vite hvor familien eller familiemedlemmer befinner seg er en sterkt traumatisk situasjon. Å kunne arbeide både med å gjenfinne familie og søke om gjenforening i nytt land vil være en viktig motivasjon til å finne seg til rette i det nye landet og bidra til å styrke psykisk helse.
4. *Lukkede mottak*. Sist men ikke minst, det å sette mennesker som søker om asyl i lukkede mottak strider mot de mest grunnleggende prinsipper. Magna Carta, et dokument som i fjor feiret 900 års jubileum, hadde som et hovedpunkt at mennesker ikke kunne frihets-berøves uten lov og dom. Det er et grunnleggende krav i ethvert rettssamfunn at frihetsberøvelse ikke kan skje uten at det er god grunn til dette basert i lov. Det å søke om beskyttelse, og det å benytte seg av noe som er en grunnleggende menneskerett, nemlig det å søke om asyl, er ingen akseptabel grunn for frihetsberøvelse. Et samfunn som gjør dette til sin politikk har valgt å sette meget viktige rettsprinsipper til side. I tillegg vil en slik frihetsberøvelse være en trussel mot folks helse, og for mange en re-traumatisering eller fornyet erfaring med overgrep og dermed kunne

forverre en helsemessig situasjon som allerede er problematisk. Den kritikken som i mange år er blitt fremført om norsk praksis på Trandum skulle tilsi at myndighetene revurderer å utvide en slik praksis.

Menneskerettighetsutvalget i Norsk Psykologforening vil på det sterkeste oppfordre norske myndigheter om å revurdere disse forslagene. Det vil kunne medføre en politikk som bryter ikke bare med internasjonale og forpliktende menneskerettighetskonvensjoner, men med kunnskap om helse og behandling vedrørende psykologiske traumer, et felt der Norge har hatt stor og viktig kompetanse i mange år, basert både på forskning, hjelpetiltak i Norge og andre steder og sterke prinsipper om rett til nødvendig og tilpasset helsehjelp.

Oslo 9.februar, 2016
Nora Sveaass, MRU NPFs